

עבודה זרה כו

ADDENDUM

משה שווערד

א. שפתי כהן על יו"ד סימן קנד

(א) ואפילו אם היא מומחית. כלומר ולא אמרינן דלא מרעת נפשה כדלקמן סימן קנ"ה ברופא מומחה ב"י וכ"כ הפרישה וב"ח וכתב הטעם דמיילדת יכולה לומר נפל היה וכה"ג ותמיה לי דבירושלמי פרק אין מעמידין קאמר כי היכי דברופא אומן מותר ה"ה במיילדת חכמה וכן בשום פוסק לא נזכר דבמיילדת מומחית אסור וצ"ע:

ב. תוספות מסכת עבודה זרה דף כו עמוד א ד"ה סבר רב

סבר רב יוסף למימר אולודי בשבת בשכר שרי - תימה לרב יוסף דס"ד דשרי ולאביי נמי דמשני דליכא איבה משמע הא איכא איבה שרי היכי שרינן משום איבה מילתא דאית ביה איסורא דאורייתא דאמרינן בפרק שמונה שרצים (שבת דף קז:): הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמיעה חייב משום עוקר דבר מגידולו דהוא תולדה דגוזז [1] י"ל דהכא ביושבת על המשבר שכבר נעקר לצאת [2] א"נ כיון דכלו לו חדשיו פסקו גידוליו.

ג. תוספות מסכת עבודה זרה דף כו עמוד א ד"ה והרועים בהמה

והרועים בהמה דקה - פירוש בשלהן דאי בשל אחרים הא אמרינן בפ"ק דב"מ (דף ה:): אין אדם חוטא ולא לו וא"ת מאי האי דאחמור רבנן ברועים שאינם פסולים אלא מדרבנן וגם הם כשרים לעדות אשה כדאיתא בספ"ק דר"ה (דף כב.) ואילו בגזלנין שהם פסולין מן התורה לכל עדות שבתורה לא אחמור כולי האי וכן מומר אוכל נבילות לתיאבון דלכ"ע אמרי' הכא דאיתרבי (ד) בין השבת גופו והשבת ממונו דחייב להעלות ואסור להוריד ואור"י דהיא הנותנת משום דלא פסילי אלא דרבנן עשו חכמים חיזוק כדי שיתנו לב לשוב וב"ד היו מכין ועונשין שלא מה"ת.

ד. תוספות מסכת עבודה זרה דף כו עמוד ב ד"ה לאפוקי לשם

לאפוקי לשם מורנא דלא - כפ"ה דאסור לרפאות בחנם אבל בשכר שרי משום איבה וראיה (ח) בפרק מי שאחזו (גיטין דף ע.) דרב שימי בר אשי עבדא ליה לההוא עובד כוכבים לדבר אחר ואיתסי אלמא שרי לרפאות עובד כוכבים אלא ודאי בשכר הוה ועוד י"ל דהתם נמי בחנם הוה ולהתחכם ברפאות יכול להיות מותר וכן משמע מפני שלא היה בקי ברפאות עשה כן.

ה. תוספות רי"ד על עבודה זרה דף כו/ב

ימול ארמאי כו'. מאי דקשיא לי אמאי מילה בגוי כשרה, ומאי שנא משחיטת הנכרי דהויה נבלה. נראה לי לתרץ, דדווקא בשחיטה שיש דינים בשחיטה של[א] כל חתיכת סימנים כשרה לאכילה, שאם נחתכו ע"י דריסה או חלדה או שהייה היא פסולה, הילכך שחיטת הנכרי נבילה כיון דלא שייך בהני דינים, אבל המילה בכל טצדקי שנחתכה ערלתו היא כשרה ואפילו על ידי חבורה בעלמא, והילכך אפילו בגוי היא כשרה. וכן סוכה נמי בכל טצדקי שהיא עשויה לצל היא כשרה, הילכך היא כשרה אפילו בגוי (סוכה ח, ב) אבל גבי גט אין הגוי כשר בשליחותו (גיטין כג, א), משום דשליח נתרבה מושלח ושלחה (שם כא, א) וכל שאינו בתורת שליח [נ"א - שילוח] אינו כשר להיעשות שליח. ומאן דאסר מילה בגוי, לאו משום טעמא דלא שייך בגוה (בשחיטה) [נדצ"ל - כשחיטה] אלא גזירת מלך הוא המל ימול (לקמן כז, א) [מהדות"ל]:

ו. מרומי שדה מסכת עבודה זרה דף כו עמוד א

במשנה. בת ישראל כו' אבל עכו"ם מילדת בת ישראל כו' אבל עכו"ם מניקה בנה של ישראל ברשותה. והא דלא תני במילדת ברשותה, משום דסתמא ברשות ישראל איהי, וא"כ הא דתניא במילדת דבעינן עומדות על גבה, אפילו ברשות ישראל. וממילא הא דדייק התנא במניקה ברשותה, ש"מ דאפילו עומד על גבה לא מהני ברשות הגויים, וכן פסק השו"ע דבעינן תרתי. וכבר הקשו הראשונים ז"ל על הא דמניקה, מהא דתניא ביבמות דף קי"ד א' דכותית דומה לבהמה טמאה. ועיין בר"ן ז"ל מש"כ בשם הרשב"א ז"ל דאינו אלא ממדת חסידות. והביא ראיה ממד"ר בפ' שמות וכי אסור היה למשה לינק מכותית, ולא כן תנינן אבל כותית מניקה כו'. והנה מצאתי מרגלית א' במדרש נחחומא פ' שמות שהובא ג"כ זה המדרש, וסיים מהו ברשותה אוכלת מתחת ידיה ומניקתו, ובזה אזדא כל הקמשונים. דודאי חלב

כותית בשעה שאוכלת נבילות וטריפות דומה לחלב בהמה טמאה, והכא מיירי באוכלת כשרות והיינו ברשותה, ומשום"ה לא תני במילדת ברשותה. וא"כ י"ל דעומדת על גבה שרי אפילו ברשות הנכרי. ומכ"מ דינא דשו"ע יש להוכיח מדסתם מילדת ברשות ישראל היא, ומכ"מ בעינן עומדת על גבה. ובאמת התוס' ד"ה עכו"ם חולקים על השו"ע כמוש"כ הט"ז סי' קנ"ד, וכ"כ בביאורי הגר"א ז"ל. וכן מבואר בפסקי התוס'. ועי' בספר תורת חיים, שהסכים ג"כ לשיטת התוס' דבעומד על גבו סגי, אלא שנדחק לפרש ברשותה עיין שם:

בהך מילתא כתב הגהמ"ח זצ"ל במכתב לבנו הגר"ח זצ"ל בזה"ל - וע"ד פי' התנחומא, חלילה להגיה והאמת כפירושי שבא ליישב קושיית הראשונים. אמנם בעת כזאת קודם מתן תורה לא היה חלוק מאכל ישראל ממאכל גוי, זולת המצוינים בישראל, ואפשר שהיה אסור לזרע המצוינים להניק מנשי העבריות שבהמון ישראל ח"ו. אלא כל עוד לא הוזהרו לא היו מטמטמים את חלב. ומה שהבאת מהגהת רמ"א דהוראה זו לאו חדת היא, לא כן בני. דאי לפי הנראה מהגה"ה זו חלב נכרית בעצם מוליד טבע רע, ורק חלב ישראלית שאכלה דבר איסור ג"כ מזיק, אבל בנכרית אין שום נפ"מ שהיא בעצמה טמאה. וכן מוכח מפלפול הר"ן פ"ב דע"ז ברומיא דסוגיות אלו. אכן לפי דברינו אינו כן, חלב נכרית כשר כשל ישראל, ולא תליא אלא במאכל כשר. ובזה מתפשט כל עקמימות:

מה שתמה לפי דברי בסוגיא דכתובות, תאמין לי שהרגשתי בעת כתבי. אבל כוונתי, דאפשר מה שיונק בע"כ מחלב שאינו מתקבל עליו הוא לסכנה, וכבר יש כזה במאכלי אנשים גדולים. אבל מכ"מ התינוק יונק גם בלי רצון אם הרעב כופהו. ומשה שלא רצה לינק כלל, הבינה שדברים בגו:

ז. משולחן אליהו ברוך - פרשת שמות

ונראה, שכל תינוק צריך לשאוף לדבר עם השכינה כמשה רבינו, והוא יסוד בחינוך הבנים שצריך להחדיר ולתת לכל תינוק את השאיפות להיות כמשה רבינו.

ד. תירוץ זה היה מביא רבינו ששמע מפי בנו נתן צבי נ"י בהיותו כבר שית, והיה מספר שחזר על הדבר בפני מרן הגר"מ שך זצללה"ה וקלסו. ומפי השמועה מפורסם שהגר"מ שך עצמו היה מבאר בזה דענין "פה העתיד לדבר עם השכינה" אינו עולה דוקא על נבואת משה באספקלריא המאירה דכתיב ביה (במדבר יב, ח) "פה אל פה אדבר בו במראה ולא בחידות", אלא שכל דבור ודבור של קודש אפילו ברכה שמברך האדם ואומר 'ברוך אתה ד' הרי יש בזה בחינה של מדבר עם השכינה.

ח. ספר ילקוט ישעיהו סוטה דף יב עמוד ב

מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצויות בולן ולא ינק. ואע"ג דכבר היה משה בן שלשה חדשים ואליבא דכו"ע היה מכיר את אמו שאינו יונק מאחרת, ולפי מה דמסיק הש"ס פ' אע"פ (כתובות ס, א), לפום חורפיה ודאי שהיה משה מכירה מקודם, וא"כ מה רבותה שלא היה יונק מנכרית, י"ל משה שכבר נשלך ליאור והיה רעב ותאב לינק שהרי נאמר והנה נער בוכה, א"כ היה לו לינוק אף ממי שאינה מכירה, אלא ודאי שלכך לא ינק משום פה שעתיד לדבר עמי יינק דבר טמא, וזה אפשר מדוקדק בפסוק לגמולי מחלב ולעתיקי משרים דהיא לכאורה כפל, דה"ק לגמולי מחלב טמא אע"פ שהיה נעתק משרים מעקרא כשהושלך ליאור ואפי"ה לא ינק, וק"ל. (עיון יעקב).

• עוד עיין מראה מקומות: לעיל דף י ולכתובות ס: